

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Bitoriano Etxezarreta Galdos

*Oñati, Gipuzkoa
(1925-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Torreauzoko Etxeaundi baserrian jaio zen 1925ean. Etxera ezkondu zen eta 3-4 urte egin zituen bertan bizitzen 29 urtera arte, baina gero kalera jaitsi ziren bizitzera. Bakuetik aurrera, Aretxabaletako mugan, Iturrixar izeneko parajea iturria berritu zuen eta harekin zerikusia zuten kontuak kontatu zituen 1996an "Kontzejupetik" aldizkarirako egin zitzaion elkarrizketan. Gerora, 2008. urtean, Deba Eskualdeko ahozko ondarea jasotzeko proiekturako ere beste elkarrizketa bat egin zitzaion.

Zintak

ONA-017

- **Proiektua:** Oñatiko Ahozko Ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k):** Garai, Garbiñe - Olaberria, Joana
- **Data:** 1996-05-28
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** Audio Analog
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea:** Elortza, Kepa

ONA-054

- **Proiektua:** Deba eskualdeko ahotsak - Oñati
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Elortza, Kepa
- **Data:** 2008-12-02
- **Iraupena:** 63 min
- **Euskarria:** MiniDV
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k):** Elortza, Kepa

ONA-055

- **Proiektua:** Deba eskualdeko ahotsak - Oñati
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Elortza, Kepa
- **Data:** 2008-12-02
- **Iraupena:** 30 min
- **Euskarria:** MiniDV

Pasarteak

1. Iturria egiteko harriak

- **Erref:** ONA-017/001
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:05

- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Iturria egiteko materiala erreka-harria dela azaltzen du. Losak bertan egin zituen eta harri biribilak Olatz errekatik ekarri zituen. Beste harriak bideetan aurkitutakoak dira. Honen inguruko azalpenak.

2. Iturrixar iturria inguruetan ezaguna

- **Erref:** ONA-017/002
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:01:05. **Bukatu:** 00:02:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Iturria berak konpontzea pentsatu zuen, inori konpromisorik eman gabe. Bere amak 1935ean dagoeneko analizatzera bidali zuen bertako ura. Inguruetan ezaguna da Iturrixar iturria, baina jendea ez da joaten ur bila bertara normalean.

3. Iturria egin zueneko azalpenak

- **Erref:** ONA-017/005
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:04:00. **Bukatu:** 00:06:25
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Hilabeteen egin zuen iturria. Depositua eta baldosak eginda ekarri zituen, baina beste gauza asko bertan egin zituen. Iturria egin zueneko azalpenak.

4. Lursailak herri-lurrak izandakoak

- **Erref:** ONA-017/007
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:07:30. **Bukatu:** 00:08:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

Laburpena:

<p>Mugarria non dagoen erakusten die elkarrizketatzaileei. Terrenoak bere familiarenak ziren. Itxura denez, garai batean herri-lurrak ziren, baina gerora banatu egin ziren sailak.</p>

5. Iturrizar ingurua

- **Erref:** ONA-017/010
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:10:55. **Bukatu:** 00:11:55
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Inguru guztiak Iturrizar dauka izena. Lehen ez zegoen hoderik eta halakorik, baina ura edateko moduan zegoen iturrian. Putzua pixkanaka moldatzen nola joan den.

6. Inoiz agortzen ez den iturria

- **Erref:** ONA-017/012
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:12:55. **Bukatu:** 00:14:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

<p>Abendua-urtarrila inguruan izaten omen du ur gehien iturriak. Inoiz agortu gabeko iturriak agortuta ikusi dituela azkenaldian aipatzen du. Inguru horretan, oster, uda eta negu beti omen dago ura.</p>

7. Iturria egin zueneko azalpenak

- **Erref:** ONA-017/013
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:14:30. **Bukatu:** 00:15:50
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Lanbideak » Negozioak, dendak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Iturriaren inguruko lanak 3 lagunen artean egin omen zituzten. Nola bururatu zitzaion iturriari daukan forma ematea. Iturria egin zueneko azalpenak.

8. Iturriaren inguruko azalpenak

- **Erref:** ONA-017/015
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 00:16:20. **Bukatu:** 00:17:30
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Iturriaren inguruko azalpenak. Iturria egin zueneko azalpenak.

9. Etxeaundin jaioa

- **Erref:** ONA-054/002
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:00:08. **Bukatu:** 00:03:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

1925eko martxoan jaio zen Etxeaundi baserrian. 29 urterekin joan zen kalera bibzitzera, apopilo, Urubilenera. Mugarza Ugarte y Cia-ren galdategian egiten zuen lan. Emaztearen etxera ezkondu zen eta geroago beren etxea erosi zuten.

Transkripzioa

- Bitoriano Etxezarreta zara, ezta?
- Galdos.
- Eta, Galdos bigarrena. Eta ze egunetan jaio zifan?
- "El 6 de marzo del año 25". Larogetakak aurrera.
- Eta nun jaio zifan?
- Etxeaundi.
- Etxeaundi baserrixan?
- Baserrixan. Eta han bizi izan nintzan 29 urte artian. Eta gero kalera etorri gifan, arrebria ezkondu zanian zera, Ormaiztegin dakot nik arreba bat. Ha ezkondu zanian ba emakumerik ez zan geraketan Etxeaundin. Arrebria bestia kalera ezkondu euen ta zera, lau mutil, eta aitta han euen artian.
- Eta ama?
- Ama aspaldi hildd euen eta bueno, holaxe kalera etorri gifan, zerien egon gifan apopillo, hori zela da?
- Pakonian-edo? Pakonian-edo?
- Ez, ez, han goixan, zera, zer onduan... ahaztu itten xaku gauzak-eta.
- Hemen kalia?
- Kalia, kalia. Urubillen! Urubillen.
- A, Urubillen.
- Urubillen, bai.
- Emaztea: Ez dakitzu zela euen Urubilgo tabernia lehen han?
- Bai.
- Emaztea: Hara fan ziren honeik apopillo, bai.
- Eta han apopillo gauzela gure anaia, bixok geozen han, eta gu egon gifen oseake gehixau kobraitiatik, oseake ordutan gehixau kobraitiatik, osea seguruari itxi in gotsan gehixau kobraitiatik. Ez dau ba pleuresiak harrapaiten zeori, mutillori, eta guk xemikorik be ez, ezebez, (...) taka, taka, hillian, bi hillabete pasauan, hiru hillabetien taka, taka, taka, biren zera, patronia pagaitten han. Taka, taka, taka, (...).
- Ze lanetan zebitzein?
- Fundiziñuan, "Mugarza Ugarte y Compañía" lanian. Oin nik neuken fabrikan gura neben beste ordu, oseake aparte de neuk itten neben lanetik, soldaduran itten neben ba lana, ta neuk gura doten beste lana. Eskarrak harexeri, dale ta dale ta dale ta dale. Bueno, ha akabo zan. Gero hurringo bueltia zera, nora edo zer edo, mobiu in bihar dou nunbaittera; topau neben nobixia, ezkondu in bihar zan. Ezkondu baiña noiz? Bost urte edo tardau geben, azkenian ba, neskian etxera ezkondu nintzan bost urte horreik pasau ziranian. Ezkondu eta hiru bat urtian edo lau batian edo han egon gifan. Gero etxia hartu bihar zan, etxia hartu zerian, hauxe etxe hau

hartu, 350.000 uste dot zala. Eta erdixa inguru baneukan, erdixa inguru ifiñi eta beste erdixa pagatzeke, etorri hona eta bizimodua taka, taka, taka.

10. Abilezia handiko gizona

- **Erref:** ONA-054/003
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:03:29. **Bukatu:** 00:05:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lantegiak
- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:

Bere anaia arotzari laguntzen, Unibertsitateko "kasetoi" guztiak zaharberritu zituzten. Bien bitartean, galdategian mantenimendu lanetan jarduten zuen.

Transkripzioa

- Fabrikan lana in eta Unibersidadian, Unibersidadeko artesano danak guk inddakua da. Artesanoa zera, katxarro danok...
- Sapaixak?
- E?
- Goiko sapaixak?
- Goiko... gura dan dana, anaiak eta bixok. Soltau dana eta ifiñi, buelta dana ta ha zera be bai, ha, Aula Magna goixan, Aula Magna ez, ha zera goiko zera badau ba, gora igoten alde batetik tremendako artesanua goixen, dana hanka azpixon euki dogu. Eta pusketaka, pusketaka dana soltau, eta... geuk in geben ha.
- A, in zeuen konpondu, restaurau?
- Dana, dana restaurau, dana geuk. Eta gaiñera zeari be, guri irakusten oskuenei be leziñua emun gotsen guk. Bai, bai, oseake "termitina" emuten xakon, emun bihar xakon egurrari, gero gehixau ez atakaitteko horrek. Termitina emun ta ez atakaitteko. Karan emuten hasi giñan ta, gero zera letxe, zela esango dotsut, lizuna letxe itten xakon, ra! segiduan; ifiñi, raa segiduan, hau ezin lekek ba, honi beste zeozer asmau bihar xuau. Asmau gotsan aurrekaldetik ez emun, beste alde danetatik emun. Oseake "al frontal" hari ez emun. Elegante holaxe. Bestela, bestela ha ez euen zeraketarik. Ha dana in geben guk holaxe, taka, taka, taka...
- Oseake orduen emun zotsain botika hori atzekaldetik, ekusten ez zan aldetik?
- Atezkaldek. Frontalari ez gotsan emun, frontalari emun bagotsan ez geben zertuko ta, ez geben luziuko ta.
- Baiña zu soldaduran bazebitzen lanian, zu arotza be bazara ala?
- Ez, arotza anaia neukan nik, eta anaiari lagunketan ibiltten nitzan ni. Nik soldaduran eta mantenimientuan itten neben lana zerien, tuberixak, edozer, edozer reparaziño in bihar bazan fundiziñuan horrekin ibiltten nintzuan.
- Zein fundiziñotan esan dozu?
- Mugarza, Ugarte y Compañía.
- Nun euen hori?
- Mugarza, Ugarte y Compañía? Hementxe zerian, Olalde onduan. Mugarza, Ugarte y Compañía oin be hor dau, oin Mugarza, Ugarte y Compañía ez da, oin da zera kooperatiba bat da hori. Garaiñetik zera bittartian, Garaiñetik hurringo Oñati aldera.
- Txintxurreta fabrikia...

- Ez da, Txintxurreta eta Garaiña bittartian.
- Bittartian?
- Hantxe ibilli nintzan ni.

11. Odolosteak auzoan banatzen

- **Erref:** ONA-054/007
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:14:40. **Bukatu:** 00:17:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Bi txerri hiltzen zituzten urtean. Ohitura zen auzoan odolosteak banatzea. Ama zen Etxe Haundikoa eta aita Murgiko Juaniko Agirrena baserritik etorri zen.

Transkripzioa

- Txarrixak bi hiltten gittuan urtian, hori bai, baiña han be pasaitten zan beria, karreteruak zerian bokadilluan eruan hango txorixuok eta hango zerok, (...), gauzak holaxe dira.
- Eta txarrixak baiña gero zuek be babekin edo zeozer, urdai zatiren bat edo allegauko jatzuen, ezta?
- Urdaixa bai, urdaixa sobra egoten zan baiña bestiok, txorixuok eta horreik, gu baiño guapuaua zanak jateko.
- Eta txarrixa hiltzen zanian apaizari edo abadiari emuten jakon, odolostiak eta emun bihar izaten jakon?
- Odolostiak partiu be itten ziran, oseake han auzuan be bai bateri eta bestiari, partiu itten ziren.
- A, bai?
- Eta gero hori auzokuak eurak itten euein gero, hola bueltan etorten ziren. (...)
- Eta apaizari ez jakon emuten?
- E?
- Abadiari ez jakon emuten?
- Abadia? Abadiari makillia deskuidatten bazan. Abadia?
- Horreik monjok jango euein ba betibe odolostiak?
- Monjak?
- Eskolakuok.
- Monjak [...].
- Eta gurasuak bertakuak ziran? Zein zan bertakua?
- Ama.
- Ama zan bertakua?
- Ama zan bertakua, bai. Galdos apellidua.
- Eta aitta?
- Aitta zerekua, Murgiko zera, baserrixa, Juanikoarrena (Juaniko Agirrena).
- Murgikua ze etxetakua esan dozu?
- Juanikoarrena.
- Juanikoarrena.
- Aittajuna, bizi zana etxian, aittajuna amaren aitta zan? Bertakua?
- Aman aitta bai, Galdos. Bueno Galdos, bueno ba ha hil zan. Galdos hil zan "el 6 de enero" Errege egunian ze urtetan hil zan? (...)

12. Soldaduekin eskolan

- **Erref:** ONA-054/009
- **Iraupena:** 0:02:42. **Hasi:** 00:21:00. **Bukatu:** 00:23:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo

Laburpena:

Asteburuetan ez zuten izaten ikastetxetik irteterik. 200 mutiko inguru zeuden "Padres Paules"-etan. Gerra denboran soldadu italiar, alemaniar eta espainiarrekin batera egon ziren ikastetxean.

Transkripzioa

- Eta eskolatik gabetan edo aste goixenetan edo urteterik izaten zeuein?
- Ez! Han iñundik urteterik. (...)
- Klausura?
- Klausura morrailluen azpizan. (...)
- Eta mutillak bakarrik, klaro.
- Mutillak bakarrik klaro. Haxe bihar geben! Neskak egon ba ziran han! Orduen be beste zeozer asmauko zan.
- Eta zelakua zan bera, kolejixua?
- Kolejixua haundixa.
- Haundixa, ume askko zeban?
- Kolejixua? Han e... hortxe zerian, hori Murgiatik zerera, Murgiatik handik nora faten da? Bilbora atzekaldera, atzekaldera faten da, baiña ha haundixa kolejixua, bueno!
- Zenbat izango ziñain? Badakotzu goguan zenbat mutiko ziñain?
- Han mutikuak? 200 bat igual.
- Etxetzarra orduan.
- Bueno, kolejixo haundixa, oso haundixa. Gero soldauak egon ziren gerra denporan. Soldauak baiña, gero prisioneruak, baiña tremendako jente pilliak egon ziren han, e? Eta gu euren artian danak nahasi eta ha zera, azkenian ezebez.
- Eta han be babia emuten zotsuen bazkaltzeko?
- Han eztakit ze emuten euein baiña, etxian behintzet makiña bat, majo jaten geben. Horixe goguan hartu dozu ba, e?
- Eta hori esan dozu, gerra denporan soldauak eta egon zirala, eta zuek be han gerra denporan?
- Bai, hantxe-hantxe, soldau pillan, soldauak egon ziran han italianuak, alemanak, egon ziren hemenguak be bai zerak, infanterixia, artilleria, danetakuak egon ziren han. Baiña zenbait soldau eta zenbait... bueno!
- Eta zuek klasiak eukitten zittuein soldauak egon ziran bittartian?
- Bai, zerbait, gerra denporan ezebez ixixa, errezau ta errezau, "Santa Maria" eta "Santa Maria".
- Soldauen alde errezau, ezta?
- Bai, soldauen alde edo kontra...
- Bueno, baiña norbaitten alde ingo zeuein.
- Bai, bai.
- Francon alde izango zan.
- Bai, francon alde, francon alde gutxi itten xuan han jentiak.
- Eta gero handik Panplonara, beste kolejixo batera?
- Ez, kolejixua bera.
- Bera baiña...
- Bai, bai, beste kolejixo batera.

- Eta han be antzera?
- Han be antzera, (...).
- Eta zenbat urtekin bueltau ziñen handik?
- Ba nik orduan 13 urte edo euko nittuan, etxera etorri nitzanian, (...).

13. Dantza egitea bekatu

- **Erref:** ONA-054/012
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 00:26:09. **Bukatu:** 00:29:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Igandero etortzen ziren kalera plazako dantzaldira. Horrela ezagutu zuen bere emaztea izango zena. Dantzaldietan beti bederatzi pieza jotzen zituzten. Behin Aita Langarikak neskei dantza egitea debekatu zien.

Transkripzioa

- Eta zelan ezagutu ziñazien, erromerín baten edo? Erromerixan edo?
- Erromerixara, gu faten giñan erromerixara, bueno! Neskak gura dan beste egon be orduan, neskak?!
- Baiña zeure andria dana ezagutu zebeñ erromerixa baten?
- Erromerixan? Guk segiru itten geben dantza horreikin ta. Domeka ixixa gehixenetan. Domeka daneta ez, zeatik ez orduan itten geben gauza bat, nola aurrerako biderik ez euen, fan zan domekan hareikana fan gitzuan, ta gaur beste batzuekana fango gaittuk, (...). Baiña behin kalera etorri giñanian orduan bihar zan, ta bueno, orduan bihar zan ta bueno. Aurrera in? Atzera in? Bueno, ba aurrera, ta listo.
- Baiña domekero egoten zan erromerixia orduan?
- Musikia.
- Nun, plazan?
- Plazan musikia.
- A, eta kalera etorten ziñazien?
- Klaro ke etorten giñana. Hainbesterako zerak be ez giñan, e? (...)
- Ez, baiña pentsatzen igual auzuan...
- (...).
- Ba Torre Auzoko erromerixia be famosua da ba.
- Baiña bat, urtian bat. San Pedrokua orduan be itten zan, baiña gaur ezebez, gaur... gaur be urtero faten gara gu, onddiok segitten xuau, zera bazkerixa (...) andria, semia eta danok batera.
- Orduan egoten zan domeketan musikia plazan?
- Plazan.
- Bandia edo zer?
- Bandia, bandia. Bandia eta gero ttunttuna be gura dabenak dantza in.
- Eta ze izaten zan, illuntzixan edo ze ordutan? Gabian edo illuntzixan edo?
- Ba hor egoten zan, horarixo diferentiak eukitten zittuan, udatik negura kanbixau itten ziren, segun esto, baiña musikia joten zittuein beratzi pieza.
- A, bai e?
- Leheningo bi, gero beste bi, gero beste bi eta azkenenguan hiru.
- Extra.
- Ez, zera, azkenenguan sueltua erdixen, bat. (...)
- Eta zela izaten zan? Mutillak joaten ziran neskiana dantza eskatzera eta...

- Klaro! Gu orduan, orduan be rekorra inddda xakuat nik, (...). Han zerak egon ziren, zela esaten xako horri? Ejerziziuak zerien, mutillak eta neskak danok.

- Ejerziziuak?

- Edo, zerak... Elizan, zela egoten dira? "Ejercicios espirituales". Zela esaten xako horri euskeraz? (...). Entendiu dozue?

- Bai.

- Bien, haren ondorian, Padre Langarikak batek, emakumiak sartu txuan zeraíño, infernuraiño sartu zan atzeruzka, eta iñok be ez dantzarik itteko. Eta fan gaittuk dantzara eta kalabazia, segiru dantza emuten oskunak, ha zuan penia! Fan beste baterana, kalabazia. Ez ba, gaur dantza in bihar xuau, han nun dauzen bi kanpotar, guazen hareitxekana! Osea Oñatikuak ez diranak, oseake fan ta hareitxek soltau. Dantza itten, hau da gustua hau. Ze ba? Eta gaur hau ta hau pasaitten xaku, hemen hau dau, (...).

- Osea, apaizak esan zeban, dantzarik ez itteko neskiari?

- Danak.

- Pekatua, ezta?.

- Pekatua, pekatua mortala gaiñera, dantzarik ez ittia, ene mutillak! Gu zelakuak, gu (...) bizittakuak gara gu gero, e?

- Zuek eta andrak be bai, gizurrakin ta...

- Bueno, gure epokakuak esan gura xuat. (...)

14. Hegaztiak gutxituaz

- **Erref:** ONA-054/018
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:48:03. **Bukatu:** 00:50:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Hegazti mota eta kopuruen beherakadan izan omen du zerikusia ehiztarien jokabideak.

Transkripzioa

- Eta zuk uste dozu txorixak eta gutxittu in dirala?

- Gutxittuko ez ziren ba.

- Baiña kazarixak euki daue hor ze ikusirik?

- Eukiko ez daue ba. Jo ta tiruka erreten (di)ttu danak bazter guztiok eta. Tiratu bihar xakonian eta ez xakonian, danian. Kazarixak asko ze ikusi euki dau, zeatik ez e, pasiari bere momentua allaitten xako. Hemen iaz bertan, iaz bertan ez, aurten bertan notau dan gauzia, oktubrian hemengo jentia, da, Usakoetxenea ta fan bai eta tapa-tapa-tapa usua. Baiña artian eregi barik, "doce de octubrian" usua ereitten zan bai, eta handik aurrera bapez, zeatik hortikaldian egurra emun, (...).

- Hona aillau ez, e?

- Beste direkziño bat hartu usuak. Ene guk zenbait tontokeri inddakuak garien, ene, ene. Zenbat bokadillo basuan jan ta, bokadillua jan ta aurrera.

- Baiña gustora!

- Goizeko hiruretan hemen urten bai; hiruretan? Edo bai, hiru ta erdittan urten hemen bai, eta asaldeko lau ta erdittan egoten zan automobilla Arantzazun, aintxintxika in ta harrapo. Ha harrapaitten gebenian gustora. Zenbat ibiltten giñan gu orduan, geratu be ez e? Geraketarik!

- Eta automobilla Arantzazun, autubusa?

- Autubusa egoten zan.
- Herrira bajatzeko?
- Herrira bajatzeko.
- Oseake egun osua pasatzen zenduen.
- Eguna? Egun osua eta hurringo eguna be bai ixa, zati bat.
- Goiz jaikitta.
- Ibilli!

15. Perretxiko bila

- **Erref:** ONA-054/019
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 00:50:00. **Bukatu:** 00:53:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila

Laburpena:

Perretxiko asko batzen zuen. Ormaiztegiko plazan saltzeko bidaltzen zituzten perretxiko zakukadak. Urbia aldera joaten ziren gehienbat perretxikotara.

Transkripzioa

- Eta perretxikutarako?
- Perretxikotarako tremendako afeziñua.
- Afeziñua, bai?
- Guk? Ekarri be. Ekarri, perretxikuak ekarritta gaoz gu gibelurdiñak, honguak eta honaik zerak, gehixen gibelurdiña eta honguak Urbixatik. Hor egoten zan orduan norberak gura dan beste hartu eta etxera, holaxe. Iñor ez zuan faten ta. Gaiñera olixua karu xauan orduan ta olixuak be zearik ez ta, oin fan hai! Oin ez da... oin ez da zerik itterik. Orduan ekarten giñuan geuk gura beste perretxiko eta geuk gura geben modukuak.
- Eta ze perretxiko klase hartzen zan gehixen? Hongo eta gibelurdiña?
- Hongua eta gibelurdiña.
- Eta beste zer gehixau?
- Saltsa perretxikua be hartzen zan.
- Eta korosua.
- Korosua.
- Korosua zer da?
- Gibelurdiñen famelixakua, berdia.
- A, bai.
- Eta gero guk beste gauza bat, kalia geozela in giñuan zera, saldu itten gitxuan orduan perretxikuak, zera, Ormaiztegiko plazako jentia dok ha, eta hari bialketan gitxan. Horreik egoten (di)ttuk ba zerian, basuan? Zeran modukuak, saltsa perretxikuak moduko morduak egoten (di)ttuk horreik zerian...
- Piñudittan?
- Piñudittan, bai.
- Piñutelak.
- Piñutelak ez, ez, ez, beste klase bat. Piñutelaz aparte, beste klase bat, eta hareik bialketan gitxun guk zerera, horra, Ormaiztegira, Ormaiztegin [...], Ormaiztegin plazan saltzen zittuein baiña, baiña guk hareik bilaketan gitxun morduak, zakukadak bialketan gitxan guk hareiri.
- Holan horixak esaten dozu?
- Horixak, horixak.
- "Lenguas de vaca"?

- "Lenguas de vaca, esactamente, lengua de vaca", horreik, eta hemen horreik ez (di)ttu sekula jaten.

- Ez, hemen, mikatzagua edo da, ezta?

- Nik ez dakit zelakuak diren, baiña guk zenbait halako bialdu? Zakukadak, e? Bialketan (di)ttugun Ormaiztegira. Hareik plazan saltzen xuein, dirua erdibana itten giñuan, guk ondo urteten giñuan eta eurak be bai, (...).

- Hemen egoten zan kuletua edo?

- Kuletua bai.

- Bai?

- Kuletua, kuletua gutxi.

- Gutxi, ene... hori e...

- Nik sekula ez dot ikusi.

- Nik bi, Zubillagan.

- Baiña gutxi egoten zan orduan be.

- Bai, kuletua hori oso eskasa, hori da zerian zera topaitia moduan.

- Urria.

- (...).

- Urria.

- Urria topatzia moduan da.

- Susatan ibilli ziñan udabarrizan?

- Ez, susatan ez. Susatan ibiltten nitzan, ibilli nintzan, oseake bi edo hiru urtetan zerakin, hau Kazintto zera, Umeretz, Umeretz.

- A, Umeretz.

- Eta bestia zera, Bixain, Klaudio Bixain. Ezagutu zittuan horreik? Ez zittuan ezagutuko. Horreik ziren susazale amorratuak, eta horreikin faten nitzan baiña urtian baten suertaitten bazan hola, zera, eskukada, hola eskukada bana partitteko, kitto! Oseake lekuak bai, hemen be bai, eta zeren bat, txikiñen bat, eta han be bai eta bestian be bai ta, susatan ez, [...] hortan ez xok mereziu ibiltterik. Gero susak jateko grazia gutxiau perretxikuak baiño. Nik neuk perretxikua asko gurau xuat susia baiño.

- Bai, neuk be bai.

- Oseake, susia ya, nik hartzen xaot (...) Gauza fuertia, ha dok gustua emuteko bakarrik tortillari.

- Eta ze ingurutan ibiltzen ziñazien gehixen? Edo zein zan hemen paraje onena perretxikutarako?

- Perretxikutarako? Urbixa aldia.

- Urbixa aldia?

- Pagua ugari, hasi hor zerien Arantzazun ta Urbixa ta, ba! Lekuak.

16. Perretxiko sasoiak

- **Erref:** ONA-054/020
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:53:57. **Bukatu:** 00:56:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Perretxiko bila

Laburpena:

Olio gabeziak mugatzen zuen perretxiko zaletasuna. Poteetan ere gordetzen zituzten perretxikoak kontserban. Perretxiko sasoiak behetik gora egiten du, kaleko basoetan hasita; ziza goian bukatzen denean behean perretxikoa hasten da.

Transkripzioa

- Lehenau be bazeuan afeziñua perretxikotarako?
- Lehenau, lehenau ez euen, zeatik olixorik ez euen bai orduen, olixua egon bai baiña garesti, garesti, eta...
- Olixo asko gastatzen zalako?
- Gurian berriz esan nostain, zuk ekarri olixuatik, zuk ekarri. Gure etxian danak jaten ziren. Gero zerien konserban be bai ifintten zittuan. Honeik zertu, garbittu, zatixak in eta ifiñi pote baten, ifintten zan bere urakin eta hareik baño marian eukitten zittuan, baiñu marian euki eta gero jan bihar ziran arte potian egoten ziran, trak erei ta. (...)
- Bai, e?
- Bai, haxe be asmau gotsan guk hareiri.
- Urte dana perretxiko jaten.
- Urte dana perretxiko jaten, bueno, gura gebenian behintzet. Babak jaten gehixau baiña... Barre itten xok horrek.
- Eta hori, ze sasoi izaten zan perretxiko baikotzandako edo? Perretxiko bakoitza ze sasoittan hasten zan edo?
- Perretxikuari in bihar xakon jarraitu behetik gora. Oseake esan gura dotena, leheningo hemen behian hasten zan, gerotxuau suabe, politto-politto, oseake maillaka-maillaka-maillaka igoten xuan zerak. Zera, beharra ta, gauza... hasten dan moduan. Behian leheningo eta gero gorau, gero atzera bigarren bueltia etorten zan, ezta? Baiña... halaxe, guk hala jarraitu, guk "paso a paso" jakitten geben nundik nora topau bihar dan perretxikua. Bijaie hutsik ez, oin sikutiakin ezpeuen ba ez xauk, ezta? Baiña bestela, hantxe egon bihar xok perretxikua, taka-ta ta fan ta batu eta etxera.
- Esan dogu zuzia udabarrizan eta gero, ze sasoittan hasten dira honguak eta gibelurdiñak eta?
- Ba hor zerak dauz, susia goixan gastau eta behian perretxikua hasi.
- Setienbre inguruan edo oktubre edo? Abuztuan.
- "Agosto"? Baitta, baitta "mayo" be bai, "mayo" be bai.
- Honguak be bai?
- Bai. Leheningo-leheninguak bai.
- Leheninguak bai. Makiña bat jandakuak gaz gu.
- Perretxiko guztiak sasoi hortan hasten dira? Maiatzian edo, batzuk, zeintzuk lehenau ta?
- Leheningo ba leheningo hemen urten izan daue honguak, eta gero ba saltsak eta gibelurdiñak eta, horreik ba gerotxuau.
- Gerotxuau.

17. Mugarzarenaren ekoizpena

- **Erref:** ONA-054/022
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 01:00:01. **Bukatu:** 01:01:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Altzairugintza

Laburpena:

Sardeak eta beste tresna batzuk egiten zituzten Mugarzarenean. Eta baita teilerietarako makineria. Asko saltzen zuten kanpora.

Transkripzioa

- Eta lan asuntotara bueltauta, hor Mugarzarian ze lan klase itten zeuein?
- Orkak. "Horcas de acero". Ittuatxurak, sisardak, horreik, eta gero hor itten zittuan zerak be bai, teillerixarako makiñak be bai (...).
- Eta gero nora bialketan zeuein? Kanpora?
- Kanpora, horixe kanpora, asko gaiñera. Baiña oin ez jakiat zela, oin xabitzak bertako soziuak bakarrik xabitzak, zela dabitzen edo ze modutan zerketan dauen. Oin orkia be nola dauen lehenauko aldian, kanpo lana eta itteko makinarixia nola dauen, ba gutxiau bihar dok. Akaso igual zertuta egongo dok, ba gastauta parte. Derrigor bihar, derrigor dok hori, batzuk ezta? Baiña...

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-11-13

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com